

Juniorer överallt!

Varje träff innehåller lekar, diskussionsfrågor och en huvudaktivitet.
Tidsåtgången är en och en halv timme per gång och träffarna
följer upplägget i Junisramen.

Introduktion

Det här är ett litet material som handlar om ganska stora frågor. Materialet ska ge junisarna en bild av varför IOGT-NTO-rörelsen, som Junis är en del av, bildades och varför rörelsens grundsatser; Demokrati, Solidaritet och Nykterhet är viktiga.

Här finns också exempel från de projekt som IOGT-NTO-rörelsen stöder i andra länder. Många av dem har fokus på barn och i flera av dem finns barnklubbar och föreningar som på många sätt liknar Junis, även om de har andra namn. Vissa av lekarna som finns med i materialet är hämtade från andra länder, för att skapa samhörighet med andra barn. Barns situation och vardag kan skilja sig åt pga ekonomi, kultur, miljö eller andra faktorer - men de delar också många tankar och intressen för att de är barn i samma ålder.

Materialet tar också upp de globala målen, där många av barns rättigheter finns med. De globala målen antogs av FN 2015 och ska vara uppfyllda till år 2030. Det är vårt gemensamma ansvar - inte bara vissa länders eller ledares - utan allas. Därför är det viktigt att känna till dem och fundera över vad man själv kan göra för att bidra.

De globala målen finns med som en röd tråd genom materialet och vill du själv få koll på målen innan träffarna så hittar du bra information på globalamalen.se

Och sist - kom ihåg att kolla vad ni behöver förbereda inför varje träff. Till vissa träffar behöver ni köpa in/ordna material.

Då och nu

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Tåget

Vi åker tillbaka i tiden, till mitten av 1800-talet, då de första tågen susade fram genom Sverige. Nu ska vi vara tåg! Förbered två enkla banor med samma längd och svårighetsgrad. Dela upp barnen i två lag (tåg) och ställ dem på led. När du tutar som ett tåg springer det första barnet i varje lag banan. När hen kommer tillbaka hakar nästa barn i tur på och båda springer banan, när de kommer tillbaka hakar nummer tre på och alla tre gör banan, osv. Leken är slut när alla barn sprungit. Efter att alla sprungit ett varv kan man fortsätta med att låta ett barn per runda kliva av tåget. Då börjar man med det barn som sprungit flest varv.

Junis hjärta – 10 min

Samla alla och berätta hur IOGT för länge sedan grundades och varför. Prata även om hur Junis och IOGT-NTO startade i Sverige en gång i tiden. Ta hjälp av texten på sidan 4. Har ni tillgång till en ordförandeklubba så använd gärna den som symbol för demokrati.

Huvudaktivitet – 45 min

Om ni är i en IOGT-NTO-lokal så kolla på väggarna om ni hittar en gammal tavla med vackra teckningar och text på. Det kan vara ett slags intyg eller bevis på att föreningen är en IOGT-NTO-förening. Det kallades charter och delades ut till föreningen när den startades.

Titta på bilderna och läs berättelsen om Gunhild som var med i en Junisförening under 1920-talet (se sidan 5). Vad tänker ni när ni ser bilderna och läser om Gunhild och hennes förening? Finns det något som är lika med er Junisförening? Finns det något som är annorlunda?

Titta på bilderna och läs berättelsen om en förening för barn på Sri Lanka, som är ett land i södra Asien (se sidan 6). Vad tänker ni när ni ser bilderna och läser om barnen? Finns det något som är lika med er Junisförening? Finns det något som är annorlunda?

Vill ni så kan ni rita en bild av er Junisförening. Kanske finns ni med på teckningen, huset ni brukar vara i och det ni brukar göra på träffarna.

Avslutning – 15 min

Låt barnen stå i par och göra en skulptur av den andra personen utifrån ett av de globala målen. Låt alla i gruppen gissa vilka mål de andra föreställer och byt sedan tur så att alla får testa att vara skulptörer.

IOGT:s historia

1851 samlades i USA en grupp människor för att starta världens första IOGT-klubb. De som startade IOGT tyckte att det behövdes ett ställe för människor där de kunde ha roligt ihop och lära sig mer om demokrati.

I klubben kunde familjer som hade problem med alkohol få stöd och hjälp. IOGT tyckte också att det var viktigt att kvinnor fick vara med och bestämma. Vid den tiden var det män som bestämde det mesta. IOGT-klubben skulle vara ett ställe som var fritt från alkohol och där alla människor var välkomna. Det spelade alltså ingen roll om medlemmarna hade olika hudfärg eller olika religioner.

IOGT stod för Independent Order of Godtemplars (Oberoende orden av Godtemplare). En nykterist kallades Godtemplare på den tiden – någon som tog hand om andra och som inte drack alkohol. IOGT spreds över hela världen och finns idag i ca 60 länder.

Till Sverige kom IOGT 1879. I Sverige fanns både IOGT och NTO (Nationaltemplarorden). De slogs ihop och blev IOGT-NTO och så småningom bildades också UNF (för ungdomar), Junis (för barnen) och NSF som är en scoutorganisation. Tillsammans kallas IOGT-NTO, UNF, Junis och NSF för IOGT-NTO-rörelsen. Allt som Junis och hela IOGT-NTO-rörelsen gör ska utgå från Demokrati, Solidaritet och Nykterhet. De kallas för grundsatser och de är ord och innehåll som funnits med i historien ända sedan IOGT grundades - även om aktiviteterna ser helt annorlunda ut idag.

IOGT·NTO RÖRELSEN

Berättelsen om Gunhild

Flickan på bilden heter Gunhild och när bilden togs, 1919, så var hon tio år. Gunhild och de andra barnen på bilden var med i något som kallades för IOGT:s ungdomsloge. Det var som en Junis- och UNF-förening på samma gång, för på den tiden var både barn och ungdomar med i samma förening. Gunhilds förening hette Nordens Stjärna och låg i Husum i Västernorrland.

På bilden med huset ser ni hur lokalen såg ut där IOGT och ungdomslogen hade sina träffar. Tittar man noga så kan man se att flera av de vuxna har något kring halsen. Det kallas för regaller och visade att man hade en speciell uppgift i föreningen, till exempel som ordförande, sekreterare eller kassör.

På träffarna fick barnen göra många olika saker, som folkdans och teater. Det fanns också ett bibliotek där de kunde låna och läsa böcker. Det var inte så vanligt att man hade egna böcker hemma, för böcker var dyra och då var det bra att kunna låna istället.

Föreningen var också lite som en skola, men en annan slags skola än den vanliga. I föreningen kunde de lära sig hur man håller ett föreningsmöte, med demokratiska beslut där alla fick vara med och bestämma om föreningens verksamhet. Det fanns också en scen inne i huset där Gunhild och hennes kompisar kunde träna teater, men också öva på att tala inför en publik. Det var bra att kunna om de sedan skulle berätta för andra om ungdomslogen och vad de tyckte i olika frågor.

På den här tiden var det inte så vanligt att barn, och framförallt inte flickor, fick så lång utbildning. Gunhild gick bara sex år i den vanliga skolan, sedan var hon tvungen att börja arbeta som piga för att hjälpa till att försörja familjen. Då blev föreningen istället en bra extraskola. Att vara med i ungdomslogen och i IOGT gjorde att Gunhild blev intresserad av politik och när hon var 27 år så fick hon, som första kvinna, en plats i kommunfullmäktige i Grundsunda kommun.

Ishanka

"Jag ville göra skillnad", säger Ishanka och ler. Därför startade hon Ekamuthus barnförening.

Ekamuthu betyder "harmoni" eller "att samlas". Namnet passar bra, för de 50 barn som är med har nu lärt känna varandra och leker även när föreningen inte har aktiviteter. Föreningen finns i Colombo, som är huvudstad i Sri Lanka. Det ett land som också är en ö och som ligger söder om Indien.

Ofta brukar de leka, spela spel och fika när de ses - men många av deras aktiviteter handlar också om att minska problem med alkohol och andra droger, för det finns det mycket av i området där de bor.

– Vi har försökt att berätta för andra hur alkoholen påverkar oss barn, säger Ishanka. Vi har till exempel samlat alla flaskor med alkohol vi hittat i området och räknat ut vad de kostat att köpa och sedan skrivit det på affischer som vi satt upp så att de vuxna här ska se det.

– Och när en av våra ministrar ville sänka skatten på öl, så att den skulle bli billigare, så skrev vi vykort till honom om varför han skulle låta bli. Presidenten har också fått brev från oss, men han har inte svarat än.

Våra rättigheter

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Vilka är vi?

Skriv ut underlaget på sidan 9 så att alla barn får varsitt exemplar samt varsin penna. De får nu gå runt och intervjuar varandra för att hitta någon som passar in på de olika påståendena. Varje gång de gör det så får de stryka en ruta. Kanske lär vi oss något om varandra som vi inte visste?

Junis hjärta – 10 min

För över 30 år sedan tog FN (Förenta Nationerna) fram barnkonventionen. I den står alla de rättigheter som är lika för alla barn världen över. Som att alla barn ska få gå i skolan, att inga barn ska behöva delta i krig, att alla barn ska få växa upp i trygghet, ha ett hem och slippa utsättas för droger. Att alla barn har samma rättigheter betyder också att alla ska behandlas lika. Pojkar som flickor, svenska barn som barn från andra länder.

Ändå är det många barn som inte får någon utbildning eller trygg miljö. Ibland beror det på att länderna struntar i vad som står i konventionen, ibland är länderna så fattiga att de inte har råd att ge alla barn sina rättigheter och då måste andra länder hjälpa till. Målet är att barn ska få chans att leva ett bra liv var de än föds i världen.

Huvudaktivitet – 45 min

Lek regering. Skriv ut och klipp ut de rättigheter som finns på sidan 10. Lägg ut lapparna med varje rättighet på golvet eller häng dem på väggen. Junisarna får nu i uppdrag av "landets regering" att p g a ekonomiska nedskärningar plocka bort fem lappar (rättigheter) som de aldrig får igen. Låt junisarna diskutera sig fram till ett gemensamt svar.

Nya nedskärningar gör att de sedan måste plocka bort ytterligare tre lappar. Vilka blir kvar? Varför? Kan man säga att en rättighet är viktigare än en annan?

Avsluta med att fråga vad de gjort: De har plockat bort sina rättigheter. Egentligen går de inte att förlora men på många ställen bryts rättigheterna. Barn ska komma ihåg att de alltid har rättigheter.

Avslutning – 15 min

Sitt mitt emot varandra i två rader, vid ett bord eller på golvet. Ge varje barn ett vitt papper och en penna. De ska nu rita av den som sitter mitt emot dem, men utan att titta ner på pappret. Ge dem i uppdrag att rita en del av ansiktet t ex ansiktsformen. När de gjort det så skjuter de sitt papper till den som sitter till höger om dem. De ritar sedan nästa del av kompisens mitt emot på det nya papper de fått. Till slut har alla papper gått runt ett varv och nu finns en del av varje persons ansikte på respektive porträtt. (Exempel på delar kan vara: Ansiktsform, hår, ögonbryn, ett öga i taget, näsa, mun, kinder, ett öra i taget, hals, etc.)

Någon som...

älskar saltlakrits	kan säga Hej! på arabiska	kan jonglera
är bra på att dansa	kan göra en volt	har ett husdjur
gillar att sjunga	kan baka muffins	kan stå på händer
har varit i ett land som börjar på M	gillar att läsa böcker	kan spela ett instrument

Någon som...

älskar saltlakrits	kan säga Hej! på arabiska	kan jonglera
är bra på att dansa	kan göra en volt	har ett husdjur
gillar att sjunga	kan baka muffins	kan stå på händer
har varit i ett land som börjar på M	gillar att läsa böcker	kan spela ett instrument

Våra rättigheter

Skriv ut och klipp ut rättigheterna nedan. FN:s konvention om barnets rättigheter innehåller 54 artiklar, det här är bara ett kort utdrag.

Rätten till ett namn och en nationalitet.

Rätten till lika värde oavsett hudfärg, kön, utseende, religion m m.

Rätten att säga vad man tycker.

Rätten att gå i skolan.

Rätten att få hjälp vid sjukdom.

Rätten till ett bra liv även om man har ett handikapp.

Rätten för flyktingbarn att ha samma rättigheter som alla andra barn i det nya hemlandet.

Rätten till en egen kultur, språk, tro och tankar.

Rätten att leka och leva i en bra miljö.

Rätten till information genom radio, TV, tidningar och böcker.

Rätten att ha sina hemligheter, brev och dagböcker i fred.

Rätten att vara med båda sina föräldrar även om de inte lever ihop.

Rätten att inte utsättas för misshandel.

Rätten till information och kunskap om sina rättigheter.

Mot målen!

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Sopsortering

Häng upp lappar i lokalen som representerar olika återvinningskärl, som kompost, brännbart, glas, tidningar, metall och miljöfarligt avfall. Sedan läser ni upp olika "sopor" och då gäller det för barnen att snabbt ta sig till rätt kärl beroende på om de är ett mjölkpaket eller en salsasås! (Se sidan 13 för förslag på "sopor")

Junis hjärta – 10 min

Berätta om de globala målen, varför de kommit till och när de ska vara uppfyllda. De globala målen handlar om miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet - och de hänger ihop med varandra, där grunden är en hållbar miljö. Beskriv det genom trevåningstårtan (Se sidan 14).

Huvudaktivitet – 45 min

Berätta kort om varje mål (se sidan 15–18). Fråga barnen hur de tror att det går för just det målet. Är vi på väg att nå det i världen? Här kan barnen få visa med kroppen genom att hoppa upp om de tror att det går bra, göra vågen om det varken går bra eller dåligt eller lägga sig ner om de tror att de går åt fel håll (de kan också visa genom tumme upp, ner eller åt sidan). Häng varje mål vid den tårtbit som ni tycker att den hör hemma.

Nu ska vi resa till Kambodja. Se filmen När monsunen kommer, ca 6 min (<https://www.youtube.com/watch?v=8RmDGZ6L73I>) som handlar om hur miljöförstöring lett till klimatförändringar som ger stormar, torka och översvämningar. Det gör att barnen ibland inte kan gå i skolan, får sämre hälsa och känner sig otrygga - och deras föräldrar kan ibland inte arbeta och då får de heller ingen inkomst. Här påverkar miljön hela deras vardag.

Att fundera på: Vad kände ni när ni såg filmen? Om ni tittar på de globala målen, fanns det några mål som togs upp i filmen? Vilka? Hur hänger de ihop med varandra?

Avslutning – 15 min

Var vi än är på jorden så borde vi ta hand om den bättre. Genom att återvinna saker och inte köpa nytt hela tiden kan vi spara på världens resurser. Gör något nytt av något gammalt! Använd exempelvis rena konservburkar utan etiketter. Låt barnen klistra fast bilder, texter eller fotografier – kanske ur gamla Strutentidningar. Ta-daa! En pennburk!

Sopsortering

Rummets hörn och mitten symboliserar olika återvinningsstationer t ex kompost, glas, metall, kartong och plast. Alla barn är samlade i mitten och ledaren ropar sedan ut sådana saker som ska återvinnas t ex ett tomt mjölkpaket. Då gäller det för deltagarna att ta sig så snabbt som möjligt till den plats i rummet där stationen för kartong finns. Sen ropar man ut någonting nytt t ex tomt glasspaket osv. På sopor.nu kan ni få information om vad som ska sorteras var, om ni blir osäkra.

Lägg gärna till att barnen ska gå på olika sätt till stationerna. Exempelvis som på månen, glödande kol, skridskobana, hoppa jämfota osv för att få mer Junis-känsla. Anpassa övningen utifrån ålder på barnen. Vill ni så kan ni använda berättelserna nedan:

- Det har varit grillfest på gården och vi är så mätta så mätta men det blev lite matrester kvar av alla majscolvar vi ätit, vart ska vi lägga dem? (kompost)
- Nu är vi stora eldsprutande drakar, och drakar de älskar mjölk så vi har druckit upp hela mjölkpaketet och var ska vi slänga det då? (kartong)
- Men på kartongen finns det också en kork som inte är kartong, var ska den då? (plast)
- Älvor dom är så lätta och dansar fram över golvet och älvor älskar ballerinakakor och de har ätit upp alla kakor. Vart ska de slänga förpackningen? (plast)
- Mamma Drottningen fyller år så vi som är prinsar och prinsessor har bakat en riktigt STOOOR nutella- och jordnötssmörstårta och båda burkarna med nutella och jordnötsmör är nu tomma. Vart ska vi lägga dem? (Glas)
- Men det är ju lock på burkarna vart ska de? De har samma typ av lock. (Plast)
- Vi har ätit upp nääästan hela tårtan och det är lite kvar men det är inget att spara på. Vart ska det? (Kompost)
- Ååå det var så trevligt på kalaset med tända värmeljus som nu har brunnit färdigt. Var ska de återvinnas. (Metall)
- Till middag åt vi tacos och alla grönsaker åt vi upp och alla tortillas tog slut. Var ska vi slänga förpackningen? (Plast)
- Salsasåsen var så god så den tog också slut. (Glas) och locket till salsa såsen (metall) sen hade vi köpt en så god cheddarost-dipp och en färdig guacamole-sås vart ska de? (Metall) och locken (plast).

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Globala målen

Det finns 17 globala mål och varje mål har flera delmål. Totalt finns det 169 delmål. Det betyder att det finns massor att berätta om varje mål - men här har vi försökt att beskriva de 17 målen mer kortfattat. De beskrivningarna kan ni använda er av under träffarna.

1. Fattig

Att vara fattig är inte bara att sakna pengar. Det kan också vara att inte få gå i skolan, få ett jobb eller att få säga eller tycka vad man vill. Omkring 1,3 miljarder människor i världen är fattiga. Ungefär hälften av dem är barn. Fattigdomen minskar i världen, tack vare att fler människor får tillgång till vård, utbildning, rent vatten och får en rättvis lön för sitt arbete.

2. Hungrig

Hunger är det som flest människor i världen dör av. Idag lever ungefär 821 miljoner människor i hunger. Brist på mat är en katastrof, både för den som drabbas av det och för samhällets möjlighet att utvecklas. Det som kan lösa bristen på mat är framförallt ett hållbart jordbruk och en rättvisare fördelning av den mat som finns.

3. Må bra

Att må bra och ha en god hälsa är viktigt. Hur man mår påverkas av flera saker, till exempel ekonomin och hur samhället man växer upp i är. Även klimatet spelar roll. För att förbättra hälsan behöver man se till att jobba med alla de tre sakerna. Människors hälsa blir bättre och bättre i hela världen. Det beror bland annat på att fler får tillgång till bra vård.

4. Jag kan!

Att få utbildning är en mänsklig rättighet, men trots det kan ungefär 774 miljoner människor i världen inte läsa. De flesta är kvinnor. Att så många saknar utbildning är ett stort problem eftersom det är en av de viktigaste grunderna för både hälsa, jämställdhet och möjligheten att vara med och jobba för ett hållbart samhälle.

5. Jämställdhet

Jämställdhet och rättvisa mellan män och kvinnor leder till ett bättre fungerande samhälle. Våld mot kvinnor och diskriminering är både dåligt för den som drabbas och för utvecklingen i världen. Man behöver jobba för att kvinnor och män ska ha lika rättigheter inom både politik och ekonomi och för att de ska ses som lika mycket värda.

6. Vatten

Vatten är livsviktigt för allt som lever på jorden. Brist på vatten kan leda till bråk, både i och mellan länder, men tillgång till vatten kan göra att länder samarbetar bättre och att möjligheten till fred ökar. En av tre personer i världen lever i en ohälsosam miljö. De har till exempel inte tillgång till toaletter eller rent vatten att tvätta sig med.

7. Energi

Hur vi tillverkar och använder energi och bränslen påverkar både klimatförändringar och fattigdom i världen. Många människor har inte tillgång till el, men när behovet ökar behöver vi hitta sätt att producera el och värme på ett sätt som jorden klarar av. Då kan vi minska våra utsläpp och se till att fler får tillgång till el och energi utan att vi skadar planeten.

8. Schysst jobb

Hälften av alla människor som jobbar har en osäker anställning. Det kan handla om att de får för lite i lön eller inte får några pengar om de blir sjuka och inte kan jobba. Att arbetena är trygga, och ger människor tillräckligt med lön och rättigheter på arbetsplatsen är viktigt för alla i samhället. Vi ska göra allt för att stoppa barnarbete, människohandel och modernt slaveri.

9. Uppfinn framtiden

Att uppfinna nya saker där man använder sig av ny teknik är ett sätt att lösa de problem som vi människor och vår planet står inför. På det sättet kan man skapa nya, mer miljövänliga, produkter. Att utveckla ny teknik skapar fler jobb, vilket behövs. Ett annat sätt att arbeta för en hållbar framtid är att investera pengar i bra industrier och forskning kring miljöfrågor.

10. Rättvist

Att fördela resurser och makt jämt i världen är viktigt för ett hållbart samhälle. Ingen ska lämnas utanför i utvecklingen. Jämlikhet innebär att alla ska ha lika rättigheter och möjligheter, oavsett varifrån man kommer, vilken religion man har, hur gammal man är eller om man ser sig som kille eller tjej. Jämlikhet minskar risken för konflikter i världen.

11. Staden

Över hälften av världens befolkning bor i städer och antalet bara ökar. Växande städer kan vara bra för ekonomin, men det kan också leda till påfrestningar på ekosystemet. När städer växer är det viktigt att tänka på miljön när man bygger nya hus och planerar för att staden ska fungera. Till exempel måste teknik, transporter och återvinning fungera när man blir fler.

12. Kom och köp!

Visste du att en tredjedel av den mat som produceras slängs? Att människan köper och konsumerar för mycket är ett stort problem. För att klimatet, miljön och vi människor ska må bra måste vi både ändra på hur mycket vi konsumerar och på vilket sätt vi tillverkar saker. Just nu använder vi mer resurser än vår planet klarar av.

13. Klimatprotest

Klimatförändringar är ett stort hot mot hela vår planet. När våra utsläpp fortsätter att öka, så ökar också temperaturen på jorden. Det påverkar både tillgången på vatten och möjligheten att odla mat och leder till att haven försuras och risken för naturkatastrofer ökar. Genom att utbilda människor och hitta nya miljösmarta lösningar kan vi minska klimatförändringarna.

14. Under ytan

Det är tack vare världens hav som vi människor kan bo på jorden. Hur vi tar hand om haven påverkar både klimatförändringar och människans överlevnad. Några av de problem som drabbar våra hav är gifter, föroreningar, försurning och att vi fiskar för mycket. Varje år hamnar åtta miljoner ton plast i haven. Vi har alltid behövt haven. Nu behöver haven oss.

15. Vår planet

I våra skogar, våtmarker, torrmarker och berg lever miljontals olika djurarter. Vår miljö är också viktig för vårt behov av mat, energi, vatten och material för att tillverka saker. Dessutom renar våra omgivningar både luft och vatten. När vi förstör, till exempel genom utsläpp eller genom att hugga ner skog, hotar det både djurens och vår överlevnad.

16. Fred

Fred gör det möjligt för länder och samhällen att utvecklas. Om det pågår krig innebär det inte bara lidande för människorna – det är också dåligt både för landets ekonomi och för miljön. Där det är krig är det svårare för folket att ta sig ur fattigdom. Om alla är lika inför lagen och har lika rättigheter så ökar chansen till fred i samhället.

17. Tillsammans

Världen är mer sammankopplad än någonsin och för att de Globala målen ska bli verklighet måste alla samarbeta. Inget land eller grupp får lämnas utanför. Att dela med sig av kunskap, teknik och pengar är viktigt, precis som att hjälpas åt vid kriser och katastrofer. För att genomföra de sjutton Globala målen krävs en global solidaritet – att vi tar hand om varandra.

Tillsammans

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Hinderbana

Förbered en enkel hinderbana utom- eller inomhus. Dela upp barnen två och två och ge ett av barnen i varje grupp en ögonbindel. De ska nu turas om att leda varandra genom hinderbanan enbart med hjälp av kompisens röst. Här måste man hjälpa varandra för att ta sig genom hindren till målet.

Junis hjärta – 10 min

Påminn om att det finns ett globalt mål som handlar om jämställdhet. Ta ett papper och skriv jämställdhet i mitten och låt barnen komma på ord som beskriver vad det betyder och skriv de orden runt omkring.

Exempel på vad jämställdhet kan betyda, om det behövs hjälp på traven: Få vara som man vill, få leka med vad och vem man vill, få prata lika mycket, få se ut och klä sig som man vill, få känna vad man vill, få bestämma om man vill vara en hen, hon eller han, få bli kär i vem man vill.

Kan barnen komma på situationer då de inte tycker att det är jämställt? I skolan, bland kompisar, i samhället, i världen?

Huvudaktivitet – 45 min

Arbeta med uppgifterna i helgrupp eller dela upp er i mindre grupper beroende på hur många ni är. Det är viktigt att alla kan och vågar vara med i samtalet.

Ta ett papper och skriv ner ord, aktiviteter eller saker som barnen ser som typiskt tjejiga på ena delen av pappret och som typiskt killiga på den andra delen. Gå sedan igenom dem och ringa in de ord som är kopplat till vad barnen hade med sig när de föddes. (Exempelvis föds man inte med en rosa tröja.) Prata om att mycket det vi förknippar med tjejer eller killar egentligen är sådant vi lärt oss att göra och att det sett olika ut i historien och i olika länder och kulturer. (På 1600-talet var t ex strumpbyxor och hårperuker med rosett högsta mode bland rika män.)

Prata om vem och vad som bestämmer eller lär oss vad vi ska tycka är rätt för en tjej eller kille att göra, säga eller klä sig? Finns det någon som till och med kan tjäna pengar på det? Hur då? Kan det till och med leda till att man inte gör eller är som man egentligen vill?

Vad kan vi göra i vår förening för att alla ska få vara som de vill?

Avslutning – 15 min

I Junis kan vi tillsammans göra saker i vardagen som kan förändra mönster och göra det mer jämställt. Här är det viktigare att känna trygghet och självkänsla än att passa in i en stereotyp roll. I Junis är vi oss själva och alla barn här har samma rättigheter och möjligheter.

Gör en fin tavla där ni skriver ner vad ni ska tänka på i er förening för att alla ska få vara som de vill och behandla varandra på ett schyst och likvärdigt sätt. Dekorera med fina figurer och kanske glitter, paljetter eller en fin ram. Häng upp den på ett bra ställe i er lokal - eller ta fram den varje gång ni har träff!

Alkohol i världen

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Använd bilderna på sidan 23. Lägg dem i en hög på golvet med baksidan uppåt. Låt ett av barnen dra fyra bilder. Nu ska ni komma på en sång som kan kopplas till minst två av bilderna. Sedan lägger ni tillbaka dem, blandar och drar fyra nya bilder. Med äldre juniorer kan ni dela upp dem i två lag, säga en bokstav och låta dem snabbast möjligt komma på en sång/låt som börjar på bokstaven.

Junis hjärta – 10 min

Alkohol är inte som andra saker som kan drickas eller ätas. Det är svårt att skada sig av mjölk eller potatis men alkohol kan skada människokroppen. Eftersom alkohol är giftigt så bedövas kroppen och i stora mängder bryter den ner många viktiga funktioner i kroppen. Själva upplevelsen av att bli rolig, att känna sig bättre på att dansa eller att bli mer framåt beror inte på alkoholen utan på att människor tror att de ska uppträda på ett visst sätt när de druckit alkohol.

Det är inte bara den som druckit alkoholen som kan göra sig illa utan också andra runt omkring dem kan skadas.

Därför tycker vi i Sverige att det inte är okej att göra reklam för alkohol på samma sätt som för mjölk eller potatis. I Sverige får man göra reklam för öl och vin men man får inte ha människor med på bilderna. Alkohol kan bara köpas i en speciell sorts affär som kallas Systembolaget. Där får bara de som fyllt 20 år handla och det är olagligt att köpa ut till dem som är yngre. Barn och unga ska slippa komma i kontakt med öl, vin och sprit eftersom de växer och därför tar extra stor skada av alkohol.

Visste ni att över hälften av jordens befolkning inte dricker alkohol alls? Men de företag som tillverkar alkohol vill gärna att fler ska börja dricka, så att de får sälja mer. Därför gör de mycket reklam i länder i Afrika, Asien och Latinamerika, där inte lika många dricker alkohol idag.

Huvudaktivitet – 45 min

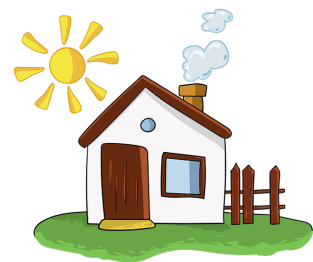
Dags för rollspel! Dela upp er i tre till fem små grupper. Låt en grupp vara alkoholindustrin. Övriga grupper kan vara influencers, musiker, skådespelare och gamers. Dvs personer som är förebilder för många. Låt varje grupp fundera på vad de heter och vilka de är. De som representerar alkoholindustrin ska hitta på ny sorts alkohol som de vill att de andra grupperna ska göra reklam för. De ska också fundera på vilka argument de har för att de andra ska gå med på det. De argumenten kan vara olika beroende på om de ska möta musiker eller gamers...

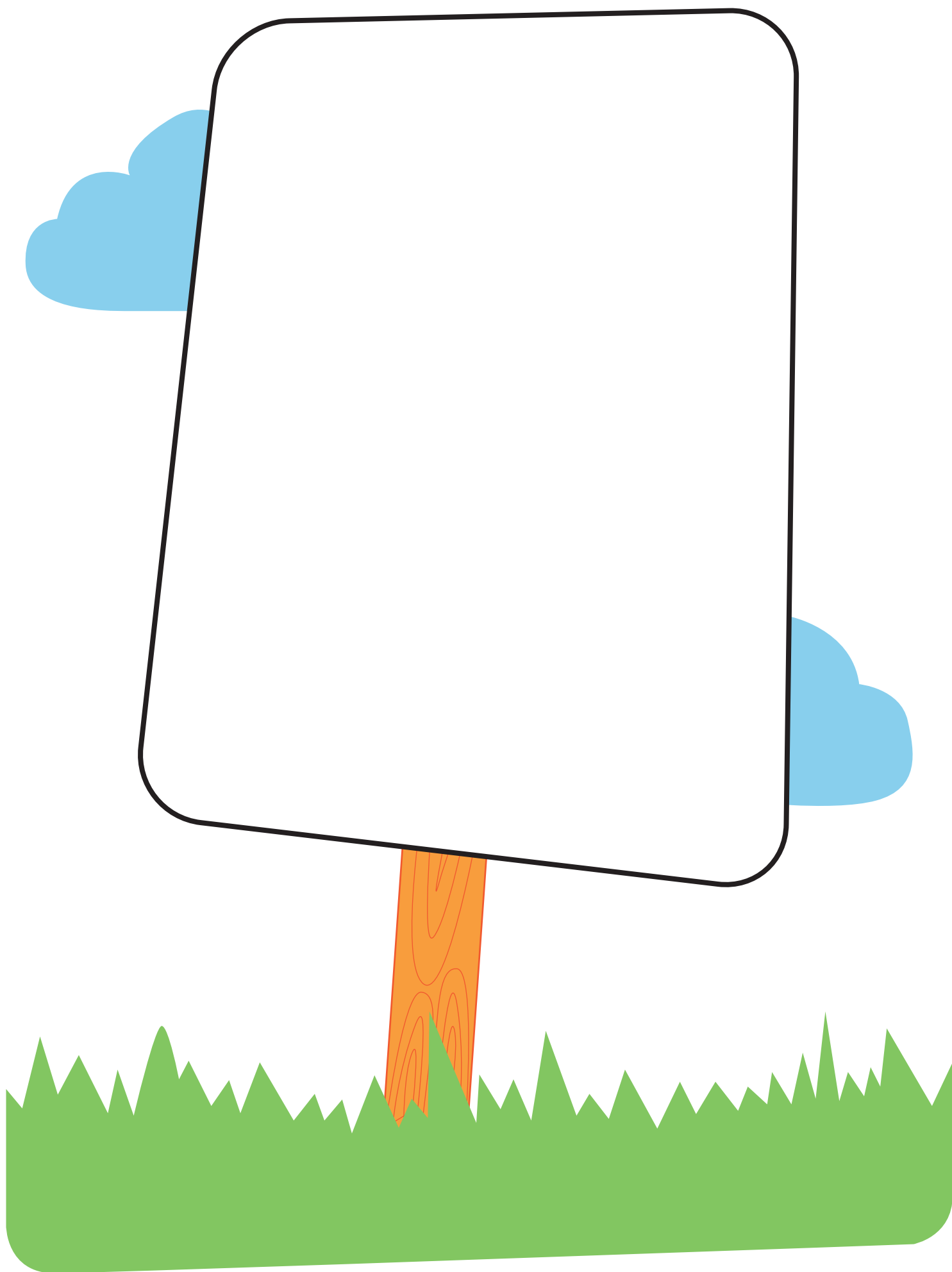
Sedan bjuds en grupp i taget in till alkoholindustrins "kontor", där de ska bli övertalade att göra reklam. De som bjudits in ska försöka argumentera mot - och kanske komma på andra idéer istället - som en ny alkoholfri dryck. Övriga junisar kan kommentera och ge tips och råd till båda sidor i rollspelet. När de kommit till en lösning eller fått argumentera en stund så bryter man och nästa grupp får knacka på hos alkoholindustrin.

Avsluta med att prata tillsammans om hur det ser ut i verkligheten. Har barnen sett alkoholreklam någonstans? Har de sett personer som gjort reklam för alkohol? Varför tror de att alkoholindustrin även i verkligheten vill att t ex musiker eller influencers gör reklam för dem?

Avslutning – 15 min

Skriv ut mallen på sidan 24. Låt junisarna jobba i små grupper (t ex de grupper de hade under rollspelet). Nu har de fått i uppgift att rita en reklamskylt för något bra - något som de tycker kan bidra till de globala målen. Det kan vara en produkt som redan finns eller en de hittar på själva. Låt alla grupper presentera vad de ritat för varandra.

Vem är fattig?

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Här kommer en lek från Östafrika där det gäller att lyssna ordentligt. Ställ alla barn i en ring. När ledaren ropar Sikia Sikia (som är swahili och betyder hör eller höra) så ska barnen hoppa upp i luften så högt de kan - och när ledaren ropar Sikia (dvs bara en gång) så ska barnen stå blixst stilla.

Junis hjärta – 10 min

Vem är fattig? Ibland brukar man prata om extrem fattigdom. Det är när man har mindre än 18 kr per dag att leva för. Vad räcker det till?

Att vara fattig behöver inte alltid handla om pengar. Människor kan vara fattiga på kunskap, vänskap eller trygghet. Det finns också de som har lite pengar även om de lever i ett rikt land. Vissa länder är fattiga för att de drabbats av krig eller haft svåra naturkatastrofer.

Vad kan en människa vara rik på? Måste man ha mycket pengar för att vara rik?

Huvudaktivitet – 45 min

Läs om barnen i Tanzania (se sidan 27) och hur deras liv varit, men också hur det förändrats. Vad tänker ni när ni hört berättelsen? Är det något i berättelsen som gör er arga, ledsna eller glada?

Kanske har ni frågor om hur barnen har det i andra länder? Junis och IOGT-NTO-rörelsen ger stöd till organisationer och föreningar i delar av världen där många människor är fattiga. Det gör att de barnen också kan få ha roliga och bra aktiviteter - och att man kan förändra lagar som rör barn så att deras situation blir bättre.

Skriv ett brev och maila det till ett av IOGT-NTO-rörelsens kontor i världen.

Antingen till kontoret i Tanzania, som arbetar med projekt i Östafrika:

perpetua.masanja@iogt.se och didas.balimanya@iogt.se

eller till kontoret i Thailand som arbetar med projekt i Sydostasien: *iii.sea@iogt.se*

Översätt gärna brevet till engelska innan ni som ledare mailar det.

Avslutning – 15 min

Junis stöder organisationer i världen som arbetar för att barn ska få en bättre situation. Några av de organisationerna finns i norra Thailand. Där är det vanligt att man börjar och avslutar träffar med barngrupperna med en klapplek.

Testa att köra den snabbare och snabbare!

Klappa tre gånger och lyft ett pekfinger upp i luften samtidigt som du säger tschhh. Klappa tre gånger igen och peka istället fingret nedåt. Klappa igen och för fingret till vänster och efter klapp igen till höger. Fortsätt sedan men med två klappar emellan och i nästa omgång med en klapp emellan. Sista omgången gör ni bara ljudet och riktar fingret upp, ner och åt sidorna.

Berättelse från Tanzania

Emanuel, 13 år, bor i Iringa i Tanzania. Han hade det så tufft hemma att han rymde hemifrån. Trots att han älskar sin mamma och sina syskon orkade han inte vara kvar hemma. Mammans jobb var att brygga öl hemma, och på kvällarna förvandlades hemmet till en bar.

– Det blev så stökigt. När gästerna blev fulla började de ofta att bråka. Och jag var tvungen att hjälpa till och jobba där, säger Emanuel.
Han rymde till staden och bodde på gatan med andra barn som försökte överleva där. Men det var tufft.

– De äldre killarna utnyttjade oss yngre. De sa åt oss att hämta saker åt dem. De slog mig och ibland ville de att jag skulle stjäla, säger Emanuel.

Alkohol kan påverka på många sätt. Till exempel kan det bidra till att människor är eller blir fattiga. Emanuels mamma fick pengar från baren, men istället kände sig inte Emanuel trygg hemma. De som kom till hans mammas bar och köpte alkohol var andra vuxna i byn. När de lade sina pengar på alkohol hade de kanske inte råd att köpa mat eller skolböcker till sina barn. Får inte barnen utbildning så blir det svårare för deras familjer att ta sig ur sin fattigdom.

Emanuel fick efter en tid hjälp att hitta tillbaka till sin mamma igen och idag bor de tillsammans. Mamman har slutat att göra öl och istället har familjen en liten kiosk som säljer frukt och grönsaker. Emanuel hjälper till i den ibland, men det är bara kul, tycker han.

Att visa solidaritet

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Sitt eller stå i en ring. Du som ledare säger början på en mening och sedan får ett barn i taget avsluta meningen. Tycker något barn att den mening de fått är för svår, så ta en ny. De ska inte tänka så länge, utan säga det som först kommer upp. Förslag på meningar finns på sidan 30.

Junis hjärta – 10 min

Vi ska prata om solidaritet. Vad betyder det? Vad tänker ni när ni hör det ordet? Solidaritet är en av Junis grundsatser, ihop med Nykterhet och Demokrati. Det finns många sätt att visa solidaritet. Ett kan vara att hjälpa andra som hamnat i en svår situation, till exempel för att man behövt lämna sitt hem. Att människor behöver lämna sina hem eller fly kan bero på olika saker. Att man är fattig eller att det hänt något i landet eller området där man bor, som en naturkatastrof eller ett krig.

Läs intervjun med Junismedlemmen Sara Syrafi på sidan 31. Prata om vad barnen tänker på när de hör hennes berättelse. Var redo för att det kan finnas barn i gruppen som har liknande erfarenheter.

Alla kan vara med och göra världen bättre! Vi är alla en del av vår värld och allt vi gör, stort som smått, kan spela roll. Ett känt uttryck är "Ingen kan göra allt, men alla kan göra något." Vad kan det betyda?

Huvudaktivitet – 45 min

Varje år samlar Junis in pengar till andra barn i världen. Det finns länder där det inte är självklart att det finns föreningslokaler eller pengar till att kunna genomföra aktiviteter. Det är inte ens självklart att barn får gå i skolan eller kan känna sig trygga. Därför behövs insamlingar i Sverige som stöd.

Om det är på vårterminen kan ni göra en insamling för IOGT-NTO-rörelsens internationella arbete. Om det är på höstterminen kan ni göra en insamling för Världens Barn, där Junis som en del av IOGT-NTO-rörelsen är en av de deltagande organisationerna.

Läs först exempel på vart pengarna går på iogtntororelsen.se eller varldensbarn.org. Planera sedan vad, var, när, hur och för vem ni ska göra insamlingen? Vad behöver fixas och vem gör vad? Tips finns till exempel på varldensbarn.org

Avslutning – 15 min

Hinderbana

Barnen i Kambodja, som vi fick möta i träff 3 och Saras berättelse som vi läste på den här träffen, pratar om trygghet. Barnen i Kambodja ritade också teckningar om sin trygga plats. Låt junisarna göra detsamma. En trygg plats är en plats där man trivs och mår bra. Det kan vara hos en person, en hörna i ens rum, i en förening, en vacker plats man tycker om, etc. Om barnen vill så kan de få berätta för varandra om sina platser - två och två eller i helgrupp.

Förslag på meningar som ska få en fortsättning:

Att gå på Junisträff är...
Sommaren är...
När jag tänker på färgen blå tänker jag...
Att vara ensam kan vara...
Vänner är...
Min bästa plats är...
Att leka är...
Alla barn i världen borde få...
Hundar är...
Det bästa jag vet är...
Att hjälpa någon är...
Jag skulle vilja träffa...
Det kan bli fred på jorden, bara alla...
Jag skulle vilja resa till...
Vänner borde inte...
Bästa glassen är...
Jag skulle vilja ändra på...
Syskon är...
Kattungar är...
En kompis kan...
Om jag kunde förändra världen så skulle jag...

Sara flydde till Sverige

Sara Syrafi är medlem i Junis och UNF. Som Juniorreporter för tidningen Struten har hon intervjuat många olika personer om vad de tycker och tänker, men här berättar hon om något som förändrade hennes eget liv.

Sara är född i ett land som heter Syrien, där hon bodde i ett stort hus i huvudstaden Damaskus. När hon var fyra år gammal så startade ett krig i Syrien. De första åren var striderna långt ifrån där Sara bodde, men en dag föll en bomb nära hennes skola och hon och hennes klasskompisar fick söka skydd i skolans källare. De var rädda och några grät.

Efter den händelsen bestämde sig hennes föräldrar för att deras familj skulle lämna sitt hem och sitt land.

- Vi tog med oss CD-skivor med alla våra foton på, men de försvann någonstans på vägen. Men det jobbigaste var att lämna vår släkt, säger Sara.

Först åkte de båt över Medelhavet och kom till Grekland. Därifrån fick de flyga till Stockholm. De kom fram dagen innan Sara skulle fylla sju år och fick flytta till ett hus som låg långt upp i norra Sverige.

- Det var svårt att börja skolan, för jag skulle ju lära mig allt på svenska, säger Sara. Men jag hade en jättebra lärare som stöttade mig och förklarade allt och då lärde jag mig svenska väldigt snabbt. Det tog bara en månad.

Saras familj fick hjälp när de kom till Sverige och hon tycker att det är viktigt att hjälpa varandra. Att komma ihåg att alla människor är lika mycket värda och försöka tänka sig in i hur det skulle vara att själv tvingas på flykt.

- Så fort man har chans att hjälpa någon annan så ska man göra det, säger Sara. Jag kanske jättegärna vill ha en ny mobil, fast min gamla fungerar, men då tycker jag att man ska tänka på att det finns andra barn i världen som inte ens har mat.

Sara tycker också att man ska fundera på om man har några vänner eller släktingar som kanske inte kommer från Sverige och vad som hade hänt om de inte hade fått komma hit.

- Då hade man kanske aldrig fått träffa sin bästa vän och han eller hon hade kanske inte ens överlevt.

En av anledningarna till att Sara blev juniorreporter var för att kunna påverka andra människor med sina egna texter.

- Många tänker kanske att de vill skriva i olika tidningar för att bli kända - men jag vill skriva för att jag tycker att det finns viktiga eller känsliga ämnen som folk behöver tänka på, säger Sara.

Nu gör vi skillnad!

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Vietnamesisk Sten, sax, påse

Nu ska vi leka Sten, sax, påse, men i vietnamesisk variant: Höna, loppa, människa. Tummen/hönan äter upp lillfingret/loppan som biter människan/kupad hand så att hon inte kan ta ägget från hönan. Alltså: Tummen vinner över lillfingret. Lillfingret vinner över den kupade handen. Den kupade handen vinner över tummen.

Gör gärna en turnering där alla ställer sig två och två och kör bäst av tre omgångar. Den som vinner letar upp någon annan som vunnit tills bara en är kvar. Den har vunnit hela leken. De som förlorar sätter sig ner.

Junis hjärta – 10 min

Idag ska vi göra vår insamling. Men hur gör vi och vad säger vi till dem vi vill ska bidra? Varför ska de ge? Fundera över bra argument. Vart går pengarna? Prata om vad man svarar på frågor som kan komma upp från dem vi möter. Testa i rollspelsform era argument och ett bra bemötande.

Huvudaktivitet – 45 min

Genomför insamlingen som ni har planerat. Kanske behöver ni avsätta mer tid än er ordinarie träff.

Avslutning – 15 min

Raketen

Samla gruppen och prata kort om hur det gick. Kom ihåg att vara stolta över det ni genomfört och bidragit till! Avsluta med att göra klappleken "Raketen", då ni står i en ring och börjar klappa händerna och stampa med fötterna. Först långsamt och sedan snabbare och snabbare tills raketen far iväg och ni kan jubla med händerna i luften!

Dags att påverka

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Frågesport - vad kommer ni ihåg?

Skriv frågor utifrån detta material och låt junisarna genomföra frågesport i små grupper. Se förslag på frågesporten på sidan 34.

Junis hjärta – 10 min

Kommer ni ihåg att vi under första träffen pratade om att IOGT startade för att man ville påverka och göra världen bättre? Vi läste också berättelser om Gunhild och Ishanka, som varit med i föreningar som junis - där de både lekt, dansat, fikat och försökt att påverka politiker och andra för att förändra sådant de tyckte var fel.

Det är faktiskt rättigheter som alla barn har, att de ska få vara med i föreningar, få säga sin mening i frågor som berör dem - och få uttrycka sin åsikt så länge man respekterar andra människors rättigheter. Vad betyder det?

Huvudaktivitet – 45 min

Vad vill vi ska vara annorlunda? Under träffarna har vi pratat om massor av viktiga frågor. Är det någon eller några av dem som gör er arga, ledsna eller upprörda? Något ni tycker är fel eller som borde vara annorlunda än det är idag? Det kan vara något i området där ni bor, i er kommun, i Sverige eller i världen.

Fundera på vad ni kan göra för att förändra det. Vem är de som bestämmer kring det ni vill förändra? Vad vill ni att den eller de personerna eller myndigheterna ska göra? Hur ska ni nå dem? Arbeta i mindre grupper utifrån olika frågor som barnen är intresserade av - eller i helgrupp kring en fråga ni tillsammans röstat fram att ni vill påverka kring. Svara på frågorna ovan och gå sedan från ord till handling och gör det ni bestämt er för. Kanske vill ni skriva en insändare eller maila ett brev till den person ni vill nå.

Kom ihåg att följa upp svaren på en kommande träff.

Avslutning – 15 min

Sagan

Berätta en kort saga tillsammans. Låt alla barn säga en mening var och beroende på hur många ni är kan ni göra det några varv i gruppen. Bestäm vilka ord som måste finnas med i sagan. T ex Demokrati, solidaritet, nykterhet, rättigheter, globala målen, fred, trygghet...

Exempel på frågor:

Fråga 1: Vilka tre av dessa är barns rättigheter enligt FN:s barnkonvention?

- 1) Rätten till lika värde oavsett hudfärg, kön, utseende, religion
- 2) Rätten att säga vad man tycker
- 3) Rätten att få dyra märkeskläder
- 4) Rätten att gå i skolan

Fråga 2: Vad kallas den märkning av matvaror som visar att exempelvis chokladen du köper är schyst tillverkad?

- 1) Rättskaffensmärkt / Fantasimärkt
- 2) Rättvisemärkt / Fairtrade
- 3) Rättsligt märkt / Formade

Fråga 3: Vad kämpar Junis för?

- 1) Droger, Byråkrati, och inomhusmiljö
- 2) Solidaritet, Demokrati och Nykterhet
- 3) Drama, myteri och trendig miljö

Fråga 4: Junis stödjer andra junisar i världen. I vilka delar av världen finns de?

- 1) Östafrika, Balkan, Syd- och Sydostasien
- 2) Östasien, Östra Nordamerika, Syd- och Sydostaustralien
- 3) Västasien, Västeuropa, Nord- och Nordostafrika

Fråga 5: De globala målen är mål som vi tillsammans ska kämpa för att uppnå. Men i vilka länder ska man arbeta med dem?

- 1) I hela världen
- 2) I länder i Europa
- 3) I länder i Afrika och Asien

Fråga 6: Vilka ska arbeta för att de globala målen ska uppnås?

- 1) De som bestämmer
- 2) Kommunen
- 3) Vi alla

Bästa tårtan i världen!

Se alla – 5 min

Börja med upprop. Vilka är här? Fyll i närvarokortet.

Uppvärmning – 15 min

Larviga larven

Dela in junisarna i mindre grupper med lika många i varje. Varje grupp bildar en kö efter varandra och håller i varandras axlar. Regeln är att ingen i gruppen får lossna från kön. Om någon lossnar måste alla i gruppen tillbaka till start. Ledaren ropar ut en sak som finns i närheten, exempelvis en högersko, och då ska alla grupper på samma gång skynda sig ut i hallen för att hämta en högersko och vara först lämna den framför ledaren. Det här är en tokig och busig lek. Variera prylarna som ska hämtas från olika håll, så blir leken mer rättvis.

Junis hjärta – 10 min

Skrev ni något mail, kort, brev eller insändare på förra träffen? Har ni fått något svar? Vad står det där?

Nu ska vi avsluta med att fira med världens bästa tårta! Kommer ni ihåg trevåningstårten som vi pratade om på träff 3 (se sidan 14)? Den som visade att de globala målen handlar om miljömässig-, social- och ekonomisk hållbarhet. Den visade att vi måste ha alla tre våningar med för att få en hållbar värld - och att grunden (på tårtan) måste vara att vi tar hand om vår värld, vår miljö.

Huvudaktivitet – 45 min

Idag ska vi baka vår egen trevåningstårta, som är bra för både människa och miljö! Ni som ledare har, så långt det är möjligt, valt ingredienser som är bra för både miljön och för dem som producerat varorna. Kanske är det närodlat, KRAV-märkt, ekologiskt eller rättvisemärkt. Vad betyder de olika märkningarna? Vissa av dem handlar om miljön och andra om bra arbetsvillkor. Det vill säga, både miljömässig och social hållbarhet. Placera in dem på bilden av tårtan. En del kanske passar in på flera av tårtans våningar.

Ät och njut!

Avslutning – 15 min

Rita 2030

Under de här träffarna har vi pratat om många viktiga frågor, om våra rättigheter och om de globala målen. Målen har FN sagt att vi ska försöka att nå till år 2030. Hur långt är det kvar? Hur gamla är vi då?

Låt barnen arbeta i små grupper med två till fyra barn i varje. Ge varje grupp ett vitt papper som du ritat ett horisontellt streck på eller kopiera mallen på sidan 37. Strecket kan vara rakt eller vågigt. Ge dem även pennor i olika färger för att rita och färglägga med. Barnen får nu rita hur de tänker sig att det kan se ut år 2030, om målen är uppfyllda. De kan tänka sig hur det är i världen eller i er stad eller i er föreningslokal. Strecket på pappret finns där för att sätta igång kreativiteten. Det kan blir vad som helst - en väg, horisont, gräs, hav, berg eller en lina för en lindansare...

Häng upp alla teckningar och berätta för varandra vad ni ritat och varför.

